

Omtrent de werkzaamheden der *Generalkommissariate* liet Seyss-Inquart zich maandelijks rapport uitbrengen. Herfst '41 verscherpte hij die vorm van controle: hij gaf toen instructie dat de rapporten van de *Abteilungsleiter* en *Referenten* die tevoren veelal niet verder gekomen waren dan de betrokken *Generalkommissar*, hem voortaan in origineel en ondertekend voorgelegd moesten worden. Dat waren er tientallen, waarbij dan ook nog de maandrapporten kwamen van alle *Beaufragten*, de dag- en wekrapporten van de *BdS*, plus wat verder aan stukken van zijn eigen of van andere Duitse diensten of van de Nederlandse departementen (in het Duits!) bij hem op tafel kwam. Het meeste van dit materiaal is verloren gegaan, maar de beschikbare gegevens wettigen de conclusie dat Seyss-Inquart een harde en nauwgezette werker is geweest. Binnen het Duitse apparaat was dit algemeen bekend en zulks droeg er toe bij dat zijn suprematie onaangetast bleef.

Christiansen

De *Wehrmachtbefehlshaber in den Niederlanden* duiden wij eerder aan als een 'garnizoenscommandant'. Inderdaad is, afgezien nu van de laatste bezettingsperiode, zijn functie daarop in hoofdzaak neergekomen. Ze was heel wat minder imposant dan men uit Hitlers decreet van 18 mei zou afleiden. De *Wehrmachtbefehlshaber* was toen op hetzelfde niveau geplaatst als de *Reichskommissar*: de *Wehrmachtbefehlshaber* zou de 'militärische Hoheitsrechte' uitoefenen en de *Reichskommissar* had de eisen die hij op burgerlijk gebied zou stellen, eenvoudig in te willigen. Twee dagen later evenwel, op 20 mei, begon de reductie al. In een toenmaals niet gepubliceerd stuk werd de taak van de *Wehrmachtbefehlshaber* door Hitler nader aangeduid als 'die militärische Sicherung des Landes im Innern und gegen überraschende Bedrohung von aussen. Er vertritt die Belange der Wehrmacht einheitlich gegenüber dem Reichskommissar' – waarbij dus opengelaten werd, in hoeverre de *Reichskommissar* met die belangen rekening wilde houden. Was voorts in het decreet van 18 mei gezegd dat de opperbevelhebbers van leger, vloot en luchtmacht het recht hadden, op militair gebied naast de *Wehrmachtbefehlshaber* in te grijpen, het besluit van de zoste schoof de algemene verantwoordelijkheid duidelijk aan die opperbevelhebbers toe: 'Die in den Niederlanden eingesetzten Dienststellen und Truppen der Wehrmacht unterstehen dem Wehrmachtbefehlshaber in territorialer Hinsicht. Im Übrigen' (d.w.z. wat de oorlogsvoering betreft) 'sind sie den Oberbefehlshabern ihrer Wehrmachtteile unterstellt'; ten aanzien van die oorlogsvoering kon de *Wehrmachtbefehlshaber* alleen ingrijpen 'bei überraschender Be-